

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ**

**Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015**

Кафедра журналістики та реклами

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ДТЕУ

(постанова п. 11 від «28» 09 2023 р.)

Ректор

Анатолій МАЗАРАКІ

**НАУКОВИЙ ТЕКСТ /
SCIENTIFIC TEXT**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

Київ 2023

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ДТЕУ
заборонено**

Автор: Євгенія КИЯНИЦЯ, канд. наук із соц. комунік., доцент

Програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри журналістики та реклами 28.08.2023 р., протокол № 1

Рецензенти: Оксана ГОЛІК, канд. наук із соц. ком., доцент
Ганна БЛАКИТА, доктор економічних наук, професор
Валентина МЕДВЕДСВА, кандидат педагогічних наук,
професор
Київського національного університету культури і мистецтв,
професор кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної
справи

**НАУКОВИЙ ТЕКСТ /
SCIENTIFIC TEXT**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

ВСТУП

Програма дисципліни «Науковий текст» призначена для здобувачів третього рівня вищої освіти спеціальності 051 «Економіка галузі» знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Програму підготовлено відповідно до освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії ДТЕУ.

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як компоненти освітньо-наукової програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Науковий текст» є формування комплексу теоретичних знань та практичних навичок щодо методології та методики укладання наукових текстів.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- з'ясування змісту засадничих понять у межах терміносистеми наукового текстотворення, зокрема «науковий стиль», «науковий текст», «підстилі та жанри наукового стилю», «структура наукового тексту», «бібліографія», «бібліографічний опис», «редагування» тощо;
- ознайомлення з типологією наукових текстів; структурою та основними компонентами наукового тексту;
- опанування здатності складати наукові тексти різних видів відповідно до логіки проведення наукового дослідження;
- набуття навичок редагування наукового тексту, оволодіння основними методиками і технологіями редагування, використання коректурних знаків;
- уможливлення дотримання академічної доброчесності за рахунок опанування знань про можливості оформлення посилань, видів цитування та можливостей самоцитування;
- ознайомлення з міжнародною та вітчизняною системою стандартизації бібліографічних описів та набуття вмінь застосовувати ці знання при підготовці наукових публікацій.

Предметом навчальної дисципліни «Науковий текст» є процес та прийоми створення різних видів наукових текстів, їх редагування, а також формування бібліографічного апарату наукового тексту та коректне оформлення посилань на джерела інформації як обов'язкові умови якості наукового дослідження і дотримання вимог академічної доброчесності.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ

ЗНАННЯ

- системно-структурних та функціонально-стильових аспектів української мови;
- лексичних і граматичних ресурсів іноземної мови на середньому рівні;
- базових положень логіки, зокрема логіки наукового пізнання;

ВМІННЯ

- працювати з джерелами наукової літератури, включно з джерелами іноземною мовою;
- користуватись програмним забезпеченням офісним пакетом Microsoft для операційних систем Windows, macOS, iOS та Android.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Науковий текст», як обов'язкова компонента освітньо-наукової програми, забезпечує оволодіння аспірантами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання:

Економіка (третього рівня вищої освіти)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньо-науковою програмою (ЗК)</i>		
ЗК01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу нових наукових ідей на основі логічних аргументів	1-5
ЗК01	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, її систематизації, узагальнення та формулювання відповідних висновків	5-6
ЗК03	Здатність працювати в міжнародному контексті.	1-6
<i>Спеціальні (фахові) компетентності за освітньо-науковою програмою (СК)</i>		
СК01	Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей.	1-6
СК02	Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами.	1-6
СК04	Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти.	1-3
СК07	Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні наукові проекти в економіці та дотичні до неї міждисциплінарні підходи, проявляти лідерство та відповідальність при їх реалізації; комерціалізувати результати наукових досліджень та забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності.	1-6

<i>Програмні результати навчання за освітньо-науковою програмою</i>		
PH04	Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу великих масивів даних та/або складної структури, спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи.	1-6
PH05	Пропонувати нові рішення, розробляти наукові проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі і фундаментальні та прикладні проблеми економічної науки з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів, <i>а також невизначеності та / або інформаційної асиметрії</i> ; забезпечувати комерціалізацію результатів наукових досліджень та дотримання прав інтелектуальної власності.	1-6
PH06	Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефхівцями результати досліджень, теоретичні та практичні проблеми економіки державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.	1-6
PH07	Застосовувати інноваційні науково-педагогічні технології, формулювати зміст, цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, нести відповідальність за ефективність освітнього процесу з дотриманням норм академічної етики та доброчесності.	1-6

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Науковий стиль подачі інформації

Функціональність та комунікативність наукового стилю. Мета наукового стилю – повідомлення об'єктивної інформації. Підстили наукового стилю: науковий, науково-навчальний, науково-популярний. Загальні ознаки наукового стилю (цілісність, зв'язність, членованість, завершеність, лінійність, інформативність) та шляхи їх використання й дотримання. Формулювання проблеми, висунення гіпотези, орієнтація на нове знання, характеристика доцільності і раціональності усіх положень, орієнтація на досягнення дослідницької мети та завдань.

Функціональність наукового стилю характеризується роз'ясненням, з'ясуванням, обґрунтуванням понятійного апарату, класифікацією наукових тем, систематизацією знань, аргументацією власних спостережень та гіпотез, узагальненість змісту.

Комунікативність наукового тексту характеризується об'єктивністю, точністю, ясністю, логічністю, однозначністю, лаконічністю викладення матеріалу. Використання специфічних мовних одиниць. Дисципліна власного мислення, міркувати послідовність, опора на попередні етапи мислення, пошук джерела та чинника.

Список рекомендованих джерел

Основний: 1 [с.58-79], 2 [с.24-55], 3 [с.15-22]

Додатковий: 5 [с.68-125], 10 [с.86-140], 11 [с.28-43]

Інтернет-ресурси: 16, 19, 20

Тема 2. Науковий текст його структура та правила складання

Структура наукового тексту - система одиниць різних рівнів. Одиниця найвищого рівня – складне синтаксичне ціле. Загальні вимоги до наукового тексту. Композиція наукового тексту. Форми наукових текстів. Рубрикація, особливості її застосування. Способи та принципи скорочень в наукових текстах.

Лексика та фразеологія наукового тексту. Морфологічні та синтаксичні особливості наукових текстів. Складання плану наукового тексту за визначеним алгоритмом.

Види текстів: оглядовий текст, його засади (предмет, межі, ступінь невивченості окремих складових); методологічний текст, його зміст. Емпірико-фактологічний текст та можливості формування його контексту; теоретичний текст, особливості його складання; пояснювальний текст, необхідність дотримання в ньому норм контролю.

Архітектоніка та композиція наукового тексту. Формування змісту в залежності від спрямування дослідження. Складання плану наукового тексту за визначеним алгоритмом.

Список рекомендованих джерел

Основний: 1 [с.85-108], 2 [с.45-78], 3 [с.31-45]

Додатковий: 4 [с.48-86], 5 [с.135-168], 7 [с.86-114], 11 [с.55-68]

Інтернет-ресурси: 16, 18, 19, 20

Тема 3. Класифікація наукових текстів та їх заголовків.

Можливості презентації наукових досліджень

Основна форма мислення у науковій галузі. Терміни і поняття, сталі словосполучення, слова у прямому значенні. Викладення результатів наукових досліджень у таких форматах як: - тези доповіді, їх функціональне призначення, алгоритм підготовки; наукова стаття, її функції (дослідницька, презентаційна, комунікативна, атестаційна), класифікація та структура; монографія як спосіб представлення результатів наукового дослідження; дисертація, вимоги до неї специфіка структурування дисертацій (вступ, рубрикація, розділоутворення, висновки та результати, джерельна база; автореферат, його функціональне призначення, вимоги та правила оформлення.

Можливості структурування визначених форматів та їх особливості. Створення заголовків. Абстрагованість, інформативність, понятійність, предметність, логічність, узагальненість, однозначність, точність, об'єктивність і лаконічність викладу наукового тексту.

Можливості комбінування наукових підстилів в залежності від форми наукової комунікації: семінар, конференція, симпозіум, конгрес, захист дисертації. Формування презентації для доповіді з використання стилістичних наукових ознак. Мовленеві, стилістичні та структурні ознаки викладу результатів дослідження та відповідей на поставлені питання.

Список рекомендованих джерел

Основний: 1 [с.59-102], 2 [с.198-224], 3 [с.112-134]

Додатковий: 1 [с.320-357], 5 [с.205-248], 10 [с.220-298], 11 11 [с.31-66]

Інтернет-ресурси: 16, 18, 19, 20

Тема 4. Сутність та види редагування наукового тексту.

Основи коректури наукового тексту

Редакторська правка її сутність та значення. Основні завдання редагування та функції які воно виконує. Характеристика алгоритму роботи редактора. Види прочитання тексту. Класифікація наукових видань та можливість використовувати інформаційні джерела при редагуванні наукових текстів. Аналіз міжнародних наукових видань та його місце в роботі редактора. Види читання та особливості редагування текстів в залежності від призначення публікації. Типологія помилок з позиції редактора.

Поняття коректури, її класифікація (традиційна, комп'ютерна). Можливості внесення правок в наукових текст. Коректурний відбиток, вимоги до нього. Методика коректури. Види і методи коректурного виправлення. Загальні правила використання коректурних знаків. Феномен помилки і типологія помилок копіювання. Коректорське читання: принципи та способи.

Порушення загальної структури та композиції тексту. Стилiстичні, філологічні, мовні та лінгвістичні помилки. Науковий жаргонізм: етика науковця або канцеляризм.

Список рекомендованих джерел

Основний: 1 [с.245-287], 2 [с.89-102], 3 [с.105-116]

Додатковий: 4 [с.78-105], 5 [с.302-345], 12 [с.278-302], 13 [с.45-225]

Інтернет-ресурси: 16, 18, 19, 20

Тема 5. Правила оформлення посилань та цитування в різних видах наукового тексту

Наукометричне значення бібліографічних відомостей. Виявлення джерелознавчої бази дослідження за бібліографічними відомостями. Наукова етика та культура наукової практики. Складання прикнижкових списків літератури. Можливості перевірки і достовірності посилань.

Загальні правила бібліографічних посилань в залежності від розміщення: внутрішньотекстові, порядкові, затекстові. Організаційні, технічні та стилістичні вимоги до посилань в залежності від підстилів

наукового тексту. Особливості формулювання цитат та посилань до них. Основні правила пунктуації при оформленні посилань.

Можливості цитування авторського тексту. Найбільш поширений вид не прямого цитування – перефраз: переказ цитати своїми словами з обов’язковим посиланням на джерело цитування. Пряме цитування – вимоги до його оформлення: обов’язкові лапки та авторське написання; повноцінно без скорочень та перекручувань; обов’язкове посилання з бібліографічним описом.

Самоцитування – уникнення самоплагіату, дублювання опублікованої раніше інформації, спрямування до ознайомлення з іншими роботами. Самоцитування, як і цитування інших авторів, має бути обґрунтованим і відповідати тематиці і завданням наукового дослідження.

Список рекомендованих джерел

Основний: 1 [с.305-345], 2 [с.198-214], 3 [с.98-102]

Додатковий: 2 [с.320-357], 5 [с.5-11], 6 [с.45-98], 11 [с.55-68]

Інтернет-ресурси: 14, 15, 16, 17, 18, 20

Тема 6. Міжнародна та українська система стандартизації складання бібліографічних описів, її використання в різних видах наукових текстів

Загальна схема бібліографічного опису. Приклади оформлення бібліографічного опису в списку джерел для наукової роботи. Обов’язкові та факультативні області складання бібліографічних описів. Огляд законодавчих документів та нормативно-правових актів щодо складання бібліографічних описів. Універсальна десяткова класифікація (УДК), характеристика та можливість самостійного використання. Правила індексування за УДК. Оформлення списку використаних джерел. Правила складання бібліографічного списку (абетковий, порядковий).

Документація Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій і установ ІФЛА. Два затверджені Національні стандарти, що відповідають за оформлення бібліографічної інформації в науковій роботі. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Правила оформлення бібліографічного опису за стандартом ДСТУ 8302:2015.

ISBN (The International Standard Book Number) - Міжнародний стандартний номер книги – універсальний ідентифікаційний код. ISBN – постійний супровід видання.

Список рекомендованих джерел

Основний: 1 [с.378-402], 2 [с.217-228], 3 [с.144-158]

Додатковий: 2 [с.5-11], 7 [с.115-135], 9 [с.103-105], 12 [с.402-458]

Інтернет-ресурси: 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний

1. Онуфрієнко Г. Науковий стиль української мови. Навчальний посібник з алгоритмічними приписами / Галина Онуфрієнко. - Київ : Центр учбової літератури. 2021. 426 с.
2. Плотницька І. Основи наукового мовлення : навчальний посібник / Інна Плотницька. – Київ : Центр учбової літератури. 2022. 252 с.
3. Ткачук О. В., Наконечна Л. Б. Сучасне українське наукове мовлення: навчально-методичний посібник / Ткачук О.В., Наконечна Л. Б. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2018. – 160 с.

Додатковий

1. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень : підручник / М. Т. Білуха. – К. : АБУ, 2002. – 480 с.
2. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилення. Загальні положення та правила складання / Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова». – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 16 с. Режим доступу: http://knmu.kharkov.ua/attachments/3659_8302-2015.PDF
3. Євтушенко М.Ю. Методологія та організація наукових досліджень. навч. посіб. / М. Ю. Євтушенко. – К. : Центр навчальної літератури (ЦУЛ), 2019. – 350
4. Куляс П. П. Система – проти автоматизму суржику: редакторський погляд : навч. посібник / П. П. Куляс ; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, Ін-т вищої освіти НАПН України. – Вид. друге, розширене. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – 294 с.
5. Мацько Л. І. Стилїстика української мови : підручник для студ. вищих навч. закл. / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько ; За ред. Л. І. Мацько. – К. : Вища школа, 2012. – 462 с.
6. Міжнародні стилі цитування та посилення в наукових роботах : метод. реком. / автори-уклад.: О. Боженко, Ю. Корян, М. Федорець ; редкол.: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузева, Я. Є. Сошинська, О. М. Бруй / Наук.-техн. б-ка ім. Г. І. Денисенка Нац. техн. ун-ту України «Київ. політехн. ін-т ім. Ігоря Сікорського», Укр. бібл. Асоціація. – Київ : УБА, 2016. – 117 с.
7. Партико З. В. Основи наукових досліджень: підготовка дисертації : навч. посіб. / З. В. Партико. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Київ : Ліра-К, 2018. – 231 с.
8. Пілющенко В. Л. Наукове дослідження : організація, методологія, інформаційне забезпечення / В. Л. Пілющенко, І. В. Шкрабак, Е. І. Словенко. – К. : Лібра, 2016. – 344 с.
9. Про внесення поправок у ДСТУ 8302:2015 «Інформація та

документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» // Інформаційний покажчик стандартів. – 2016. – № 12. – С. 103.

10. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю / П. Селігей. – К. : ВД «Києво-Могилянська академія», 2016. – 628 с.

11. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація : навч.-метод. посіб. / Ю. П. Сурмін. – К. : НАДУ, 2008. – 184 с.

12. Тимошик М. С. Книга для автора, редактора, видавця : практич. посіб. / М. Тимошик. – 2-ге вид., стер. – Київ : Наша культура і наука, 2010. – 559 с.

13. Шевченко В. Е. Художньо-технічне редагування : підручник / В. Е. Шевченко. – К. : Видавець Паливода А. В., 2010. – 516 с.

Інтернет-ресурси

14. Бібліографічне посилання: загальні положення та правила складання [Електронний ресурс] : презентація / Наук. б-ка Харків. нац. мед. ун-ту ; уклад. С. А. Кравченко. – Харків, 2016. – Режим доступу : <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/14078>

15. Бібліографічні посилання: загальні положення та правила складання (ДСТУ 8302:2015) [Електронний ресурс] : презентація / Наук. б-ка НаУКМА ; уклад. Т. О. Патрушева. – Київ, 2016. – Режим доступу : <https://www.slideshare.net/naukmalibrary/83022015>

16. Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова» [Електронний ресурс] : [сайт] / Книжкова палата України. – Режим доступу: www.ukrbook.net

17. Приклади оформлення списку використаних джерел, відповідно до ДСТУ 8302:2015 [Електронний ресурс] / Наук. б-ка Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого; уклад. О. І. Самофал. – Харків, 2017. – Режим доступу: <http://library.nlu.edu.ua/biblioteka/sait/nauka/gost/spisok-DSTU.pdf>

18. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації: Наказ 12.01.2017 № 40 / Міністерство освіти і науки України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17>

19. Українська асоціація видавців періодичної преси [Електронний ресурс] : Укр. асоц. видавців період. преси. – Режим доступу: http://www.uapp.net/for_members/inform/news_bulletin/

20. Науковий текст : дистанційний курс [Електронний ресурс] / Євгенія Кияниця. ДТЕУ [Режим доступу] [Курс: Науковий текст М \(Спеціальність: \[каф. журналістики та реклами\]\) \(knute.edu.ua\)](http://knute.edu.ua)